

L'exèrcit s'erigeix en garantia del poder de Borís Ieltsin

Rússia, després dels tancs

L'assalt al Parlament rus i l'estat d'emergència decretat per Borís Ieltsin consoliden de moment el poder del president rus però obren també grans interrogants de futur. Com seran, de democràtiques, les eleccions que anuncia? Quant de poder ha guanyat l'exèrcit i com repercutirà això en el procés polític de Rússia i els seus veïns? Què passa amb el molt potent moviment regionalista rus? Quina serà la pròxima crisi institucional? EL TEMPS ofereix un dossier, elaborat per Llibert Ferri i Vicent Partal, amb les claus dels dies dramàtics en què els tancs van ocupar Moscou, però també amb les claus del futur més immediat que Rússia té al davant.

Qui ho havia de dir que aquell *kitch* neoestalinista de marbre blanc construït per Brejnev, i batejat americanitzadament "Casa Blanca" pels seguidors de Ieltsin; aquell baluard de la resistència contra el cop antiperestroika de l'agost de 1991, esdevindria l'última barricada del poder dels soviets? Els dies 3 i 4 d'octubre es tancava a Moscou un d'aquells anells històrics: la legalitat d'octubre de 1917 es resistia a ser anihilada per la legitimitat de la convocatòria al sufragi universal; els defensors atacaven amb metralladores i Kalashnikovs els nuclis del poder pre-democràtic que havia dissolt el soviets suprem, de la mateixa manera que 76 anys

conèixer els millors demòcrates i renovadors liberals, centristes i socialistes. Però també, en remoure els baixos fons de l'estat, es van desencadenar les forces més reaccionàries del comunisme i l'extrema dreta nacionalista.

Ieltsin, que va arribar al poder gràcies a la renovació del sistema dels soviets, no ho va resoldre l'agost de 1991, aprofitant la conjuntura rupturista posterior al cop, perquè volia estalviar-se de sotmetre la seva política al sufragi universal. Ieltsin, amb les seves marcades tendències absolutistes, ha pagat car l'error de càlcul: la dissolució del Soviet s'ha fet enmig d'un bany de sang i amb els tancs al carrer després d'una revolta que pretenia prendre el poder en el més característic estil dels bolxevics. Això és: una minoria ben organitzada s'apodera del carrer, d'armes i uns quants vehicles i ocupa per sorpresa els edificis institucionals; mentrestant la gent s'ho mira tot amb la característica passivitat russa. Passivitat que també afecta el bàndol que acaba guanyant. En aquest cas la gent no vol baixar al carrer, com pretenia el Govern la nit de la revolta nacional-comunista. Ieltsin s'ha trobat així amb una victòria emmetzinada que el col·loca en una situació de semivassallatge dels qui van anar a treure-li les castanyes del foc la matinada del 3 al 4 d'octubre: ni més ni menys que els generals de l'humiliat Exèrcit Roig. Ieltsin paga així el seu primitivisme, és a dir les inevitables "proporcions" de bolxevisme que estan als seus orígens.

La presència militar en l'escena política russa no es limitarà a una setmana de toc de queda per a netejar Moscou de francs tiradors i, de passada, de pinxos mafiosos d'allò més recalcitrants. L'entrada dels tancs la nit del dia 3 per l'avinguda de Lenin, marca el començament d'una nova etapa de la Rússia postcomunista en què els uniformes caqui podrien arribar a tenir un paper vigilant molt semblant al que tenen a països com Turquia o algunes repúbliques centramericanes. Sense perdre de vista que l'ex-Exèrcit Roig és l'últim dipositori de les essències imperials i de superpotència, que també defensen els nacional-comunistes. No és estrany doncs, que al mateix temps que dissolia els diputats soviètics, el 21 de setembre el govern ieltsinista insinuava que els aliats occidentals haurien de consultar a Rússia qualsevol ampliació de l'OTAN amb països que havien estat membres del Pacte de Varsòvia. Cal veure també, i això només ho sabrem d'aquí a unes setmanes, si el suport militar a Ieltsin es tradueix en alguna imposició

per a assegurar l'amenaçada unitat nacional de la Federació Russa.

GOVERN SOTA VIGILÀNCIA

Política exterior i unitat nacional serien, doncs, les dues parcel·les principals sota vigilància. I mentrestant Ieltsin podrà continuar el seu programa reformista: la teràpia de xoc amb mètodes ultraliberalistes en economia i l'estructuració presidencialista de la nova democràcia russa. El primer pas per aquesta nova etapa de la transició seran les eleccions legislatives de desembre. La nova Duma —es recupera el nom dels parlaments atorgats durant el tsarisme— serà constituent i s'elegerà amb una barreja de sistema proporcional i de sistema majoritari, per llistes de partit i candidatures personals.

La gran incògnita és si les formacions comunistes i nacionalistes s'hi podran presentar. De moment les activitats de totes les organitzacions d'aquest signe estan suspeses però, en el seu discurs, Ieltsin només va assenyalar (va condemnar) les més recalcitrants: el Front de Salvació Nacional, Rússia Treballadora, i la feixista Unitat Nacional Russa. Impedir la presentació a les eleccions de l'encara poderós Partit Comunista de Rússia (tot i que el seu líder Gennavís Ziuganov és també president del proscrit Front i president de les forces nacional-patriòtiques de l'extrema dreta) equivaldria a excloure del joc polític més d'un 20% de l'electorat. A més, a mitjà termini, la crispació de tots aquests sectors, que s'alimenten de la misèria i de la ràbia que provoca la teràpia de xoc econòmica, podria comportar nous episodis violents i, fins i tot, esclats terroristes. De moment el govern de Ieltsin sembla que els permetrà presentar-se però no hi ha res definitiu.

A més, impedir l'elegibilitat als líders nacional-comunistes més presentables, com el mateix Ziuganov, Sergèi Baburin o Vladimir Issakov, equivaldria també a situar l'oposició centrista —que en una situació normal hauria de fer només de frontissa—, en una falsa posició alternativa de govern. A Rússia, ara com ara, el centre, la moderació, no ha tingut clientela. Perquè a Rússia, ara com ara, la societat continua sent passiva i perplexa i aquells a qui els agrada i motiva la política formen una mena de nebulosa social que envolta l'estat i que en reflecteix els conflictes i les polaritzacions. I, en la fase actual de conflictivitat, la polarització és ieltsinista contra nacional-comunistes. No tenir-ho en compte seria continuar pel camí de la violència.

Llibert Ferri (Moscou)

abans Lenin i els seus disciplinats soldats i milicians havien dissolt l'assemblea constituent elegida democràticament i on els comunistes només tenien el 25% dels escons.

En el lloc d'aquell Parlament, el primer democràtic de la història de Rússia, els bolxevics van imposar als soviets un sistema assembleari que ben aviat deixaria d'exercir el control i la crítica del poder per a convertir-se en comparsa privilegiada del partit comunista. Per això quan Gorbaxov els va ressuscitar, d'aquells nous soviets elegits per sufragi universal i amb pluricandidatures van néixer totes les esperances i tots els mals presagis: en aquells debats de fa quatre anys es van donar a

